

Богдан ВОДЯНИЙ,
завідувач кафедрою музикознавства
та методики музичного мистецтва Тернопільського
національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка,
професор, кандидат мистецтвознавства,
заслужений діяч мистецтв України
labdsto@gmail.com

МІЖКОНФЕСІЙНИЙ ФЕСТИВАЛЬ-КОНКУРС ДУХОВНОЇ ПІСНІ «Я ТАМ, ДЕ Є БЛАГОСЛОВІННЯ»: АКТУАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ ТА ФАКТОРИ РОЗВИТКУ

***Анотація:** У статті розглядається феномен міжконфесійного фестивалю-конкурсу духовної пісні «Я там, де є благословіння» як унікального явища духовно-мистецького простору України. Проаналізовано його історію, концептуальні засади, символіку гімну та значення в контексті національного єднання, культурного порозуміння і духовного служіння. Акцентовано на актуалізації концепту фестивалю у світлі нових суспільних викликів, аналізуються чинники його розвитку та окреслюються перспективи духовно-культурної місії конкурсу в сучасній Україні. Підкреслено потребу перетворення фестивалю на дієву медіаційну платформу, що консолідує суспільство навколо цінностей віри, гідності та любові.*

***Ключові слова:** міжконфесійний фестиваль-конкурс, духовна пісня, «Я там, де є благословіння», християнські цінності, сценічна молитва, музика як служіння, міжконфесійний діалог, молодіжна аудиторія, національна ідентичність.*

Упродовж останніх десятиліть Україна переживає глибокі суспільні трансформації, які супроводжуються як болісними викликами, так і піднесенням національної та духовної свідомості. В умовах війни, втрат і пошуків нової ідентичності особливої ваги набувають міжконфесійні ініціативи, покликані об'єднувати суспільство довкола вічних цінностей – віри, миру, правди й служіння. У цьому контексті Міжконфесійний фестиваль-конкурс духовної пісні «Я там, де є благословіння», що від 2011 року відбувається у Тернополі, постає як унікальне явище духовно-музичного простору України.

Назва фестивалю-конкурсу, втілена в однойменному вірші-гімні Олександра Смика – «Живу, збираючи каміння, молитву зношу до небес, я там,

де є благословіння, де висоту вінчає хрест». Цей гімн є не просто поетичним текстом, а глибокою концептуальною основою, що формує ідейний каркас усього духовно-мистецького заходу. Його символіка відображає ключові засади фестивалю: віру, жертовність, духовне зростання, зв'язок із Божою присутністю.

Рядок «Живу, збираючи каміння» символізує шлях випробувань, духовної праці, формування внутрішньої опори. Це – метафора життєвого досвіду, що, попри всі труднощі, трансформується в основу майбутнього храму душі. Каміння тут не лише тягар, а й потенціал для побудови – себе, спільноти, культури. Також – відсилка до фрази з Біблії: «Живе каміння» (1 Петра 2:5), тобто вірні, що творять духовний дім.

«Молитву зношу до небес» – акцентує центральну ідею фестивалю як простору музики-молитви, де пісня є щирим зверненням до Творця, а не лише художнім виступом. У цьому контексті фестиваль виконує функцію молитовного зібрання, де мистецтво стає формою духовного служіння.

Рядок «Я там, де є благословіння» трансформується у кредо учасника, організатора та слухача фестивалю: ідеться не про фізичне місце, а про внутрішній стан людини, відкритої до Божої ласки, добра, любові. Цей образ закладений у саму назву фестивалю, що символічно вказує на єдність ідеї й форми.

Кульмінаційний рядок «де висоту вінчає хрест» підносить зміст до духовної вершини – хрест як символ віри, жертви, спасіння й одночасно перемоги. Він нагадує, що справжнє мистецтво те, у центрі якого – Християнська віра, що несе не лише естетичне, а й екзистенційне, спасенне значення.

Отже, гімн фестивалю одразу задає чітку концептуальну рамку: це простір духовного діалогу, художнього свідчення віри, спільнотної молитви й культурного порозуміння. Його ідейна насиченість має відображатися у відборі репертуару, мистецькому рівні учасників, духовно-смысловому оформленні програми, символіці візуального ряду, участі різних конфесій та спільнот, відкритості до світу й водночас вкоріненості у християнській традиції.

Тому, фестиваль-конкурс «Я там, де є Благословіння» – це не лише музична подія, а форма сучасного паломництва, де через пісню людина шукає висоту, на вершині якої – хрест. Конкурс стає місцем єднання церков, творчих спільнот і громад, які через мистецтво засвідчують живу віру та відповідальність за духовний клімат суспільства.

Міжконфесійний фестиваль-конкурс духовної пісні «Я там, де є благословіння» був започаткований у 2011 році в місті Тернополі як відповідь на потребу духовного єднання суспільства в контексті міжконфесійного діалогу, культурного порозуміння та національного самоствердження. Його поява стала можливою завдяки синергії кількох ключових чинників: високій релігійності регіону, багатоконфесійному складу духовного середовища Тернопільщини, ініціативній позиції місцевої влади та наявності стійких культурних інституцій, спроможних забезпечити художній і організаційний рівень події.

Ідеологічну основу фестивалю-конкурсу заклали автор концепту, назви й гімну фестивалю – начальник управління культури і мистецтв Тернопільської міської ради Олександр Смик, а також Духовна рада при міському голові Сергію Надалу, які вбачали у духовній пісні не лише культурне, а й ціннісно-консолідуюче джерело для громади. Саме ця модель співпраці стала базою для подальшого зростання події, зокрема завдяки відкритості до всіх християнських конфесій та акценту на духовну місію музики як молитви, прославлення й об'єднання.

У перші роки фестиваль мав камерний формат, у репертуарі домінували традиційні жанри – колядки, щедрівки, духовні пісні і гімни. Згодом програма конкурсу збагатилася класичними творами, камерною музикою, авторськими піснями, відображаючи різноманіття музичних традицій. Уже з другого фестивалю спостерігалось значне зростання кількості учасників: від 640 у перший рік – до понад 1100 заявок наступного, що засвідчило потребу суспільства в таких подіях. Паралельно з конкурсом почали діяти супровідні культурні акції – духовні виставки, презентації літератури, тематичні екскурсії.

Наступні етапи становлення фестивалю-конкурсу були позначені переходом до міжнародного рівня. З 2013 року фестиваль почали відвідувати учасники з Польщі, Грузії, Румунії, Чехії, Словенії, Іспанії, Естонії, Молдови, а також африканських країн – Нігерії, Замбії, Демократичної Республіки Конго. Це надало події статусу Відкритого Європейського міжконфесійного форуму. Відбір учасників став вимогливішим, а умови конкурсу – вищими: обов'язковим залишалося виконання наживо, оцінювання проводилося компетентним журі з числа викладачів музичних академій та університетів. Учасників поділяли на вікові групи та виконавські категорії – «Професіонали» і «Аматори», що дозволяло забезпечити рівноправність у конкурсному змаганні.

Фестивальні події традиційно проходять у провідних культурних локаціях міста: палаці культури «Березіль», Українському домі «Перемога», а також у храмах і на відкритих майданчиках біля церков. Ключова особливість фестивалю – недільний фінал із залученням парафіяльних громад, де після богослужінь усі охочі можуть почути пісні інших народів і конфесій, втілені у хоровому співі. За понад десятиліття свого існування фестиваль-конкурс «Я там, де є благословіння» став не лише мистецькою подією, а й потужним фактором духовного оновлення й культурного об'єднання. Він утвердив за Тернополем репутацію міста з міцними духовними традиціями, сформував середовище довіри й взаєморозуміння між людьми різних віросповідань та національностей.

Однак із плином часу ця позитивна динаміка розвитку почала втрачати імпульс. Попри глибоку ідею, потужну соціокультурну місію фестиваль-конкурс духовної пісні «Я там, де є благословіння» сьогодні зіткнувся з низкою серйозних викликів, які впливають на його повноцінне функціонування та подальший розвиток.

Одна з ключових проблем – невизначеність змістової домінанти фестивалю, що виявляється передусім у тематичній розмитості репертуару

учасників. Частина виконавців представляє твори, що не відповідають духовному спрямуванню фестивалю або віддалено стосуються його концепту. Відсутність чітких критеріїв добору, зміщення акценту з духовного на культурно-декоративне, нехтування міжконфесійною складовою створюють внутрішній дисбаланс у змісті події.

У 2020–2021 роках проведення фестивалю було істотно ускладнено у зв'язку з пандемією коронавірусу. Обмеження на масові заходи, жорсткий карантин, страх перед пересуванням і відсутність міжнародних обмінів призвели до втрати динаміки розвитку, розірвання традицій участі, розпаду окремих колективів. У цей період не відбувалося оновлення аудиторії, що мало довготривалі наслідки для комунікації з громадою.

Втрата у 2022 році ідейного натхненника Олександра Смика – ініціатора фестивалю, автора його назви та гімну, багаторічного організатора і «модератора сенсів» – створила вакуум лідерства. Його особистісна харизма, мистецька інтуїція та стратегічне бачення були фундаментальними для стилістики та іміджу фестивалю. З його відходом зник цілісний художній вектор, і, на жаль, при відсутності рівнозначної заміни, виходом залишається тільки удосконалення інституційної моделі функціонування фестивалю-конкурсу.

Ще однією відчутною проблемою стала відсутність наукової рефлексії і стратегічного планування. Фестиваль протягом усіх років існування залишався поза фаховим науковим аналізом, не був об'єктом культурологічного чи мистецтвознавчого вивчення, не мав документованої концептуальної платформи, методичних матеріалів чи системного зворотного зв'язку. Це створює ризик втрати спадкоємності, унеможливорює об'єктивну оцінку його досягнень і слабких сторін, гальмує розробку ефективної стратегії розвитку в умовах сучасних трансформацій.

Реалії російсько-української війни з 2022 року кардинально змінили загальнонаціональні пріоритети. Постійна загроза безпеці, обмеження у фінансуванні культурних заходів, складності з логістикою учасників, психологічна втома суспільства – все це створює бар'єри для залучення аудиторії, особливо молоді. Натомість війна ще більше актуалізує потребу в духовній консолідації та культурному спротиві, де фестиваль може і повинен відігравати роль платформи надії, молитви та сили.

Для цього необхідно підняти ефективність комунікаційної стратегії фестивалю, забезпечити цільову рекламну кампанію, присутність в цифрових медіа, інтеграцію в молодіжний простір, залученість місцевої громади – усе це вимагає системного оновлення не лише форм, а й цілей проведення фестивалю. Саме осмислення проблем – це важливий крок до їх подолання та забезпечення сталого розвитку фестивалю-конкурсу як потужного духовного, міжконфесійного й мистецького явища України.

Актуалізація ключових напрямів оновлення концепту міжконфесійного конкурсу «Я там, де є благословіння» в умовах сьогодення потребує його осмислення крізь призму війни, духовної стійкості суспільства, кризи цінностей і

потреби в єдності. Суть актуалізації – в перенесенні акценту з простої духовної пісні на пісню як спосіб: молитви за мир, пам'яті про героїв, свідчення віри в найтемніші часи, єднання християнства навколо цінностей життя, любові, гідності.

У сучасних умовах конкурс має стати молитовним і мистецьким простором зцілення, де звучить не лише прославлення, а й пісня-розрада, пісня-подяка, пісня-пам'ять. Варто розширити тематику, включивши номінації на тему служіння на фронті та в тилу, жертвності, гідності, пам'яті про полеглих, духовної витривалості у стражданні. У часи випробувань надзвичайно важливо підкреслити єдність християнських церков перед обличчям зла, виявлену у спільному молитовному й соціальному служінні. Конкурс може стати медіаційною платформою, де звучить об'єднуюче Слово через музику.

З огляду на контекст війни, логічним і глибоко національно необхідним є перетворення фестивального дійства на сценічну молитву за Україну, що об'єднує громади в час національного випробування.

Для подальшого розвитку необхідно забезпечити інституційну тяглість організації фестивалю-конкурсу, розширивши партнерство з вищими мистецькими закладами (академії, університети, фахові коледжі), духовними семінаріями різних конфесій, громадськими об'єднаннями, які працюють у сфері духовно-культурної діяльності.

Фестиваль-конкурс потребує наукового супроводу, який може включати культурологічний і музикознавчий аналіз фестивальних практик, документування та архівацію подій, учасників, репертуару, розробку методичних рекомендацій щодо тематики, жанрової палітри, критеріїв оцінювання тощо. Це забезпечить об'єктивну рефлексію, дасть змогу подавати фестиваль як приклад культурної політики духовного змісту, інтегрувати його у національні та міжнародні дослідницькі та художньо-виконавські проєкти.

Важливим фактором розвитку фестивалю-конкурсу є осучаснення музичних форм. Залучення нових оригінальних аранжувань, електронної музики, інструментального ф'южну (синтезу елементів духовної, етнічної та джазової музики), щоб мати змогу звертатися до ширшої аудиторії без втрати духовного змісту. Формування авторських пісень-меседжів на духовні теми, які звучатимуть у медіа і поза межами конкурсу.

Фестиваль потребує нового рівня комунікації з аудиторією, зокрема: створення офіційного сайту та платформи архіву записів; відеотрансляції конкурсних подій, гала-концертів, інтерв'ю з учасниками та журі; залучення сучасних форматів (подкасти, блог-документалістика, мультимедійні проєкти); активне ведення сторінок у соцмережах. Це забезпечить інтерес молодіжної аудиторії, створить передумови для медійного просування фестивалю за межами Тернополя.

Міжконкурсний період фестивалю-конкурсу духовної пісні «Я там, де є благословіння» – це унікальна можливість забезпечити сталий розвиток і глибоку концептуальну підтримку події, яка відбувається щороку. Щоб

фестиваль не був лише одноразовим заходом, а діяв як платформа духовно-культурного діалогу, цей період доцільно наповнити системною діяльністю, принаймні, в таких ключових напрямках: **художній вектор розвитку** (тематичні концертні тури учасників-переможців фестивалю у різних районах Тернопільщини та України; камерні духовні вечори з живою музикою в храмах, музеях, філармонії, бібліотеках; творчі лабораторії для молодих композиторів та аранжувальників духовної музики; проєкти міжжанрової співпраці: духовна пісня в синтезі з народною або класичною музикою, театральним мистецтвом, літературою, живописом тощо); **науково-освітній вектор** (конференції з проблем духовної музики та міжконфесійного діалогу; круглі столи, присвячені темам духовної культури, музичної освіти, збереження національних традицій; наукові публікації та збірники за матеріалами фестивалю та конкурсних виступів; майстер-класи з вокалу, хорового мистецтва, сакральної композиції); **презентаційно-комунікаційний вектор** (запуск YouTube-каналу або подкасту фестивалю з виступами, інтерв'ю, духовними роздумами; соціальні мережі: рубрики з духовними піснями, історіями виконавців, реакцією слухачів; онлайн-архів з відео, нотами, виставками фотографій, відгуками учасників – як база для досліджень і промоції); **організаційно-інституційний вектор** (створення координаційної ради фестивалю, яка може працювати протягом року; розробка стратегії розвитку фестивалю на 3–5 років, з урахуванням сучасних викликів; залучення партнерів: конфесійних структур, громадських організацій, освітніх закладів, ЗМІ; формування мережі духовних осередків (хорів, ансамблів, студій), які репрезентують фестиваль у своїх регіонах). Ці заходи допоможуть зробити фестиваль багатоформатним, науково обґрунтованим і культурно впливовим явищем, що діє не лише раз на рік, а протягом усього календарного циклу.

Одним із важливих напрямів міжконкурсної діяльності фестивалю-конкурсу «Я там, де є благословіння» може стати оголошення конкурсу на створення нових музичних і загалом мистецьких творів на духовну та національно-духовну тематику. Такий конкурс сприятиме не лише активізації творчої спільноти, а й формуванню сучасного українського репертуару, що поєднає глибину віри, силу національного духу та високий мистецький рівень. Особливо важливо залучати як молодих, так і досвідчених авторів – композиторів, поетів, аранжувальників – стимулюючи їхню участь через надання грошових премій переможцям та спеціальних відзнак від партнерів і меценатів. Ще одним суттєвим мотиваційним фактором для учасників має стати створення солідного призового фонду, що зміцнить саму ідею конкурсної участі. Залучення до підтримки цього проєкту представників влади, духовенства, меценатів і бізнесу є необхідним, адже саме духовність, культура й національна єдність – це ті сили, які здатні зміцнювати суспільство й стати надійною опорою для відродження й сталого розвитку Української держави.

Висновки. Міжконфесійний фестиваль-конкурс духовної пісні «Я там, де є благословіння» є унікальним явищем духовно-музичного простору України. Його збереження та оновлення вимагає не лише інституційної волі, а й глибокого переосмислення, адаптації до нових умов, активізації суспільного діалогу і створення інноваційної платформи для духовного і мистецького єднання. З урахуванням викладених стратегічних орієнтирів, фестиваль має всі передумови для нового, якісно вищого етапу свого розвитку як спільноти віруючих

музикантів, митців, духовенства та мирян, що утверджують силу духовної пісні як молитви, як свідчення, як простору єдності. І там, де звучить пісня, сповнена любові, правди й віри – там народжується Благословіння.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Перше Послання Петра URL: <https://www.bible.com/uk/bible/186/1PE.2.5.UBIO>.
2. Коли співає душа. URL: <https://nova.te.ua/statti/koly-spivaye-dusha-u-ternopoli-vidbudetsya-festyval-konkurs-ya-tam-de-ye-blagoslovennya/>

Галина ЯЦЕНКО,
аспірантка, асистент кафедри музикознавства та
методики музичного мистецтва
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
galinayatsenko@ukr.net

науковий керівник:
кандидат мистецтвознавства, професор,
заслужений діяч мистецтв України,
завідувач кафедри музикознавства та
методики музичного мистецтва
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

Богдан ВОДЯНИЙ

ЖАНР ДУХОВНОЇ ПІСНІ У МІЖКОНФЕСІЙНОМУ ДІАЛОЗІ ФЕСТИВАЛЮ-КОНКУРСУ «Я ТАМ, ДЕ Є БЛАГОСЛОВІННЯ»

***Анотація.** У статті розглядається роль міжконфесійного діалогу в Україні, його значення для суспільної консолідації та духовного розвитку. Особлива увага приділена фестивалю-конкурсу духовної пісні «Я там, де є Благословіння» у Тернополі як ефективному засобу культурної дипломатії та налагодження міжконфесійної співпраці. Висвітлено місце жанру духовної пісні в різних християнських традиціях, а також внесок св. Альфонса де Лігуорі у становлення жанру народної духовної пісні. Наголошено на важливості релігійної толерантності та спільних заходів для подолання стереотипів і зміцнення національної єдності в умовах сучасних викликів.*

***Ключові слова:** міжконфесійність, духовна пісня, фестиваль-конкурс «Я там, де є Благословіння», св. Альфонс де Лігуорі, сопричастя.*

Україна є багатоконфесійною державою, в якій співіснують різні християнські традиції – православ'я, католицизм, протестантизм та інші релігійні спільноти. Історично Україна була місцем перетину західної та східної